

Organizační směrnice

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Organizace:	Základní škola a Mateřská škola Chrášťany		
Sídlo:	Chrášťany 100, 37304		
IČ:	709 88 862		
Zpracoval:	Mgr. Ivana Šulcová	Podpis:	
Datum:	6. 11. 2019	Revize:	

Program proti šikanování Program proti šikanování byl vypracován v souladu s Metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení čj. 24 246/2008-6 a je součástí Minimálního preventivního programu školy.

Šikana

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků.

Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky, tak i slovní.

Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace (tzv. kyberšikana): útoky prostřednictvím e-mailů, sms zpráv, prezentace urážlivého materiálu na internetových stránkách apod.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Projevy šikanování

- a) verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)
- b) fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- c) smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)

Prevence šikanování

Ředitel školy:

- a) odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí
- b) zajišťuje vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování
- c) zajišťuje v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky, zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.

- d) zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.

Školní metodik prevence:

- a) vypracuje Krizový plán, který je součástí MPP
- b) zodpovídá za realizaci Krizového plánu v případě výskytu šikany a spolupracuje se žáky, s třídními učiteli, výchovnou poradkyní, vedením školy a dalšími pedagogickými pracovníky
- c) spolupracuje se zákonnými zástupci žáků (případně pověří třídního učitele nebo výchovnou poradkyni)
- d) účastní se odborných seminářů s tematikou šikany, sleduje odbornou literaturu v této oblasti
- e) poskytuje pedagogickým pracovníkům základní informace k prevenci a řešení tohoto specifického problému
- f) zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky šikanování

Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci):

- a) spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycení varovných signálů, podílí se na realizaci Minimálního preventivního programu, Krizového plánu a na pedagogické diagnostice
- b) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního klimatu ve třídě)
- c) podporuje rozvoj pozitivních vazeb mezi žáky třídy
- d) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy
- e) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí

Každý učitel:

- a) podporuje při hodinách i mimo výuku solidaritu, toleranci, vědomí sounáležitosti, spolupráci mezi žáky a rozvíjí jejich vzájemný respekt a jednání v souladu s právními normami s důrazem na právní odpovědnost jedince
- b) posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- c) důsledně a systematicky vede žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech respektujících identitu a individualitu žáka

Preventivní opatření školy

Preventivní opatření školy směřují k minimalizaci rizika výskytu šikany. Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace.

Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany.

Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci).

Školní metodik prevence by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů.

V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.

Při řešení klade škola důraz na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.

Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.

Součástí řešení je nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).

Škola pracuje s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučí zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Škola eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.

Postup při vyšetřování

Vyšetřování – zajišťují: zástupkyně ředitele a výchovná poradkyně ve spolupráci s třídním učitelem, metodička prevence (o zahájení vyšetřování neprodleně informují vedení školy)

- a) rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
- b) nalezení vhodných svědků
- c) individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů) Zajištění ochrany obětem Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi Potrestání agresorů (výchovná aj. opatření)

Postup řešení pokročilé šikany

Postup řešení šikanování - pokročilá šikana s neobvyklou formou V případě skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, bude dodržen následující postup:

- a) bezprostřední záchrana oběti.
- b) přivolání dalších pedagogických pracovníků, aby zabránili pokračování násilí, zajistili agresory a odvedli oběti do bezpečí.
- c) pokračující pomoc a podpora oběti.
- d) nahlášení policii a zahájení vlastního vyšetřování (domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování; zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi).
- e) potrestání agresorů (výchovná opatření).

Nápravná opatření

- a) výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- b) realizace individuálního výchovného plánu agresora
- c) snížení známky z chování
- d) doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- e) podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

Škola informuje rodiče o programu proti šikanování – webové stránky školy, nástěnka u vchodu u školy.

Škola informuje zákonné zástupce o šikaně až po vyšetření případu.

Škola nezve zákonné zástupce k vyšetřování případu.

Rozhovor se zákonnými zástupci oběti probíhá individuálně po vyšetření případu šikany.

Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.

V případě potřeby svolá školy třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.

Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků.

Žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.

Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

Máji-li pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, oznámí to vedení školy.

Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.

Pedagog nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.

Učitel si všímá změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.

Problémy neřeší pedagog sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.

V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.

V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- a) dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona).
- b) škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte anebo je nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- c) dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyrozumění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.